

EPSOG

UAB „EPSO-G“ ĮMONIŲ GRUPĖS RIZIKŲ VALDYMO POLITIKA

Įžanginė dalis

UAB „EPSO-G“ rizikų valdymą supranta, kaip struktūrizuotą požiūrį į neapibrėžtumų valdymą, metodiškai įvertinant rizikų poveikį ir tikimybę bei taikant tinkamas jų valdymo priemones.

Rizikų valdymo politika yra priemonė siekiant įdiegti UAB „EPSO-G“ įmonių grupėje vieningą rizikų valdymo sistemą pagal tarptautinėje praktikoje taikomus COSO ERM standartus, apibrėžiančius rizikų identifikavimo, vertinimo ir valdymo principus bei atsakomybes.

UAB „EPSO-G“ nuosekliai laikosi požiūrio, kad užtikrinant sklandų UAB „EPSO-G“ įmonių grupės strategijos įgyvendinimą tinkamas rizikos valdymas yra būtina prielaida didinant patrunuojamų bendrovių veiklos efektyvumą ir valdymo kokybę, užtikrinant saugią aplinką darbuotojams bei kuriant interesų turėtojų pasitikėjimą UAB „EPSO-G“ įmonių grupe.

Tikslas: Užtikrinti UAB „EPSO-G“ įmonių grupėje vieningą ir bendrais principais pagrįstą bendrovių rizikų valdymą, kuris atitiktų visuotinai pripažintą COSO ERM standartą, Grupės lygiu apibrėžiant:

- pagrindines rizikų valdymo sąvokas;
- rizikų valdymo organizavimo principus ir atsakomybes siekiant:
 - užtikrinti Grupės ir Bendrovių strategijų įgyvendinimą;
 - didinti Bendrovių veiklos efektyvumą ir valdymo kokybę;
 - didinti pasitikėjimą Bendrovėmis;
 - užtikrinti saugią aplinką darbuotojams;
 - gerinti Bendrovių teikiamų paslaugų kokybę;
- UAB „EPSO-G“ kaip patronuojančiosios bendrovės ir kitų Grupės bendrovių tarpusavio sąveiką rizikų valdymo procese;
- apibendrintus reikalavimus dėl informacijos pateikimo apie UAB „EPSO-G“ įmonių grupės bendrovių rizikų valdymo veiklą ir jos rezultatus.

Taikymo apimtis: Taikoma visoms UAB „EPSO-G“ įmonių grupės bendrovėms.

TURINYS:

1. Vartojamos sąvokos ir sutrumpinimai	2
2. Bendrosios nuostatos	3
3. Pagrindiniai Politikos principai	3
4. Rizikų valdymo procesas	4
5. Rizikų valdymo proceso dalyviai ir jų atsakomybės	4

1. Vartojamos sąvokos ir sutrumpinimai

Dukterinės bendrovės (DB)	UAB „EPSO-G“ tiesiogiai kontroliuojamos dukterinės bendrovės.
COSO ERM	COSO įmonės rizikų valdymo metodologija (angl. The Committee of Sponsoring Organizations' Enterprise Risk Management).
Grupė	UAB „EPSO-G“ kontroliuojama įmonių grupė, kurią sudaro UAB „EPSO-G“ ir UAB „EPSO-G“ tiesiogiai ir netiesiogiai kontroliuojamos dukterinės bendrovės.
Grupės bendrovės (Bendrovė)	UAB „EPSO-G“, Dukterinės bendrovės ir Paskesnio lygio dukterinės bendrovės, kaip jos apibrėžtos šiame Politikos skyriuje, ar bet kuri iš šių bendrovių atskirai.
Grupės lygio rizikos ir jų valdymo priemonės	Grupės bendrovių aukščiausio lygio ir prioritetinės rizikos bei jų valdymo priemonės.
Interesų turėtojai	Visi tie, kuriems Grupės veikla daro ar yra tikimybė, kad ateityje darys tiesioginę ar netiesioginę, teigiamą ar neigiamą įtaką, taip pat tie, kurie gali būti kitaip suinteresuoti Grupės veikla ar patys gali daryti įtaką Grupės veiklai (pvz.: vartotojai, vietinės bendruomenės, plačioji visuomenė, Grupės bendrovių darbuotojai, profesinės sąjungos, partneriai, kreditoriai, akcininkai, investuotojai, vadovybė, nuomonės formuotojai, žiniasklaida, ateities kartos ir kt.).
Kolegialūs organai	UAB „EPSO-G“ valdyba, DB ir PLDB valdybos, UAB „EPSO-G“ stebėtojų taryba, audito, atlygio ir skyrimo ir kiti specializuoti komitetai (jeigu tokius sudaro EPSO-G stebėtojų taryba).
Patronuojanti bendrovė arba EPSO-G	UAB „EPSO-G“
Paskesnio lygio dukterinės bendrovės (PLDB)	Bendrovės, kurias tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoja Dukterinės bendrovės.
PRR	Pagrindiniai rizikos rodikliai, kurie padeda stebėti ir iš anksto įvertinti įvykių, galinčių paveikti organizacijos tikslų pasiekimą, tikimybes (angl. KRI – Key Risk Indicators).
Rizika	Neplanuotų įvykių, kurie gali paveikti Bendrovės strategijos įgyvendinimą ir veiklos tikslų siekimą tiek neigiamai, tiek teigiamai, galimybė.
Rizikos apetitas	Rizikos lygis, kurį Bendrovės valdymo organai sutinka priimti siekdami įgyvendinti numatytą strategiją ir nustatytus veiklos tikslus.
Rizikų savininkas	Bendrovės struktūrinio (funkcinio) padalinio vadovas ar darbuotojas atsakingas už tam tikrą Bendrovės veiklos sritį, kuriam pavesta valdyti tam tikras rizikas
Rizikų valdymo politika arba Politika	Ši UAB „EPSO-G“ įmonių grupės rizikų valdymo politika su visais priedais, pakeitimais ir papildymais (jei tokių būtų).
Rizikų valdymo procesas	Remiantis COSO ERM metodologija ir joje numatytu Rizikų valdymo modeliu sudarytas veiklos procesas, skirtas Bendrovėse identifikuoti, įvertinti, prioretizuoti rizikas, sudaryti rizikų valdymo priemonių planą, jį įgyvendinti,

	atlikti nustatytų rizikų ir rizikų valdymo priemonių plano įgyvendinimo stebėseną bei teikti informaciją susijusią su rizikų valdymu.
Už rizikos valdymo priemonės įgyvendinimą atsakingas asmuo	Asmuo, kuriam Bendrovėje priskiriama atsakomybė įgyvendinti rizikos valdymo priemonę numatytą rizikų valdymo priemonių plane, stebėti priemonės įgyvendinimo būklę bei teikti informaciją susijusią su valdoma rizika ir rizikos valdymo priemonės įgyvendinimu ¹ .

2. Bendrosios nuostatos

- 2.1. Politika tvirtinama ir keičiama EPSO-G valdybos sprendimu.
- 2.2. Politika EPSO-G taikoma tiesiogiai, EPSO-G valdymo organai, veikdami savo kompetencijos ribose, vadovaujasi Politikos nuostatomis tvirtindami atitinkamus EPSO-G vidaus dokumentus, kai tai reikalinga.
- 2.3. Rekomenduojama, jog Politika DB ir PLDB būtų įgyvendinama Bendrovių valdyboms priimant sprendimus dėl prisijungimo prie šios Politikos pilna apimtimi, taip pat rekomenduojama DB ir PLDB taikyti EPSO-G valdybos patvirtintą EPSO-G rizikų valdymo metodiką. Prisijungus prie Politikos, DB ir PLDB valdymo organai siekia, kad atitinkamų Bendrovių valdysena, įskaitant ir atitinkamų Grupės bendrovių vidaus dokumentus, atitiktų šioje Politikoje įtvirtintus principus ir atsakomybes.
- 2.4. Už Politikos nuostatų aiškinimą (iškilus klausimams) ir rekomendacijų dėl Politikos įgyvendinimo teikimą Bendrovėms, informacijos, susijusios su Politikos įgyvendinimu Grupės mastu, surinkimą ir pateikimą EPSO-G valdybai, o taip pat generaliniam direktoriui, ne rečiau kaip kartą metuose atsakingas EPSO-G rizikų valdymo ir prevencijos funkcinis padalinys.
- 2.5. EPSO-G šią Politiką skelbia viešai savo interneto tinklapyje.

3. Pagrindiniai Politikos principai

- 3.1. **Bendrovės vertės išsaugojimo ir jos kūrimo principas** reiškia, kad Rizikų valdymas tiesiogiai prisideda prie Bendrovės strategijos įgyvendinimo ir veiklos tikslų pasiekimo bei veiklos gerinimo padedant tinkamai pasiruošti, reaguoti į neigiamus įvykius, sumažinti jų poveikį ir (ar) tikimybę.
- 3.2. **Integralumo principas** reiškia, kad rizikų valdymas yra vieninga Bendrovės kasdienės veiklos valdymo, kontrolės ir planavimo bei pokyčių valdymo dalis, kad Rizikų valdymo tikslai bei veiksmai būtų efektyvūs, o Rizikų valdymo priemonėms skirtos lėšos būtų paskirstytos racionaliai ir ekonomiškai pagrįstai. Rizikų valdymas padeda Bendrovės valdymo organams ir vadovams priimti geriau informuotus sprendimus bei prioretizuoti veiksmus, įvertinant galimas alternatyvas ir jų pasekmes.
- 3.3. **Informacijos aktualumo ir patikimumo principas** reiškia, kad Rizikų valdymas paremtas patikimais istoriniais duomenimis, stebėjimu, patirtimi ir ekspertiniu vertinimu.
- 3.4. **Rizikų valdymo savalaikiškumo principas** reiškia, kad Bendrovės valdymo organai, vadovai ir kiti atsakingi darbuotojai turi būti laiku ir tinkamai informuoti bei įtraukti į Rizikų valdymo procesą, užtikrinant jo naudingumą.
- 3.5. **Bendrovių savarankiškumo principas** reiškia, kad kiekviena Bendrovė ir jos Kolegialūs organai, vadovaudamiesi EPSO-G rizikų valdymo metodika, savarankiškai veikia savo kompetencijos ribose, prisiimdami atsakomybę už jų kompetencijai priskirtų sprendimų priėmimą, nepriklausomai nuo to, ar atitinkamos veiklos sritys yra reguliuojamos Grupės rizikų valdymo dokumentais, ar ne. Grupės bendrovės ir jų Kolegialūs organai turi pareigą nepriklausomai vertinti, ar vadovavimasis Grupės rizikų valdymo politika nepažeidžia atitinkamos Grupės bendrovės, jos kreditorių, akcininkų ar kitų suinteresuotų šalių interesų.

¹ Dažnai sutampa su Rizikų savininku.

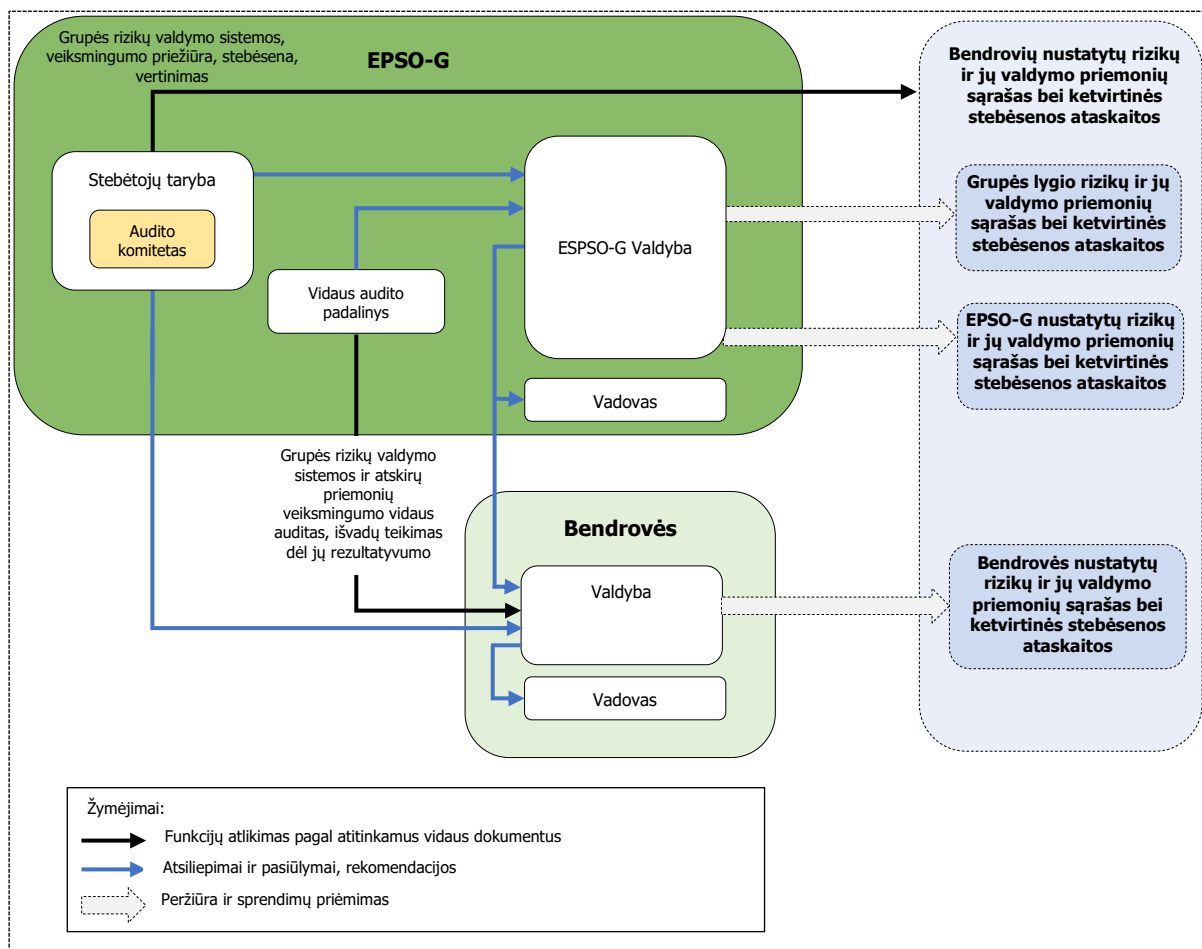
- 3.6. **Skaidrumo principas rizikų valdymo procese** reiškia, kad Bendrovės teikia informaciją apie esmines rizikas Interesų turėtojams, siekdamas atskleisti priimamų sprendimų motyvus ir didinti pasitikėjimą Bendrovėmis.

4. Rizikų valdymo procesas

- 4.1. Bendrovėje yra taikomas Rizikų valdymo procesas, sudarytas pagal COSO ERM 2017 m. atnaujintą metodologiją, kuri apibrėžia pagrindines sąlygas ir veiksmus, reikalingus rizikų valdymo Bendrovėje efektyvumui ir rezultatyvumui užtikrinti.
- 4.2. Bendrovės Rizikų valdymo procesą sudaro 6 etapai, kurių metu paskirti atsakingi darbuotojai:
- 4.2.1. remiantis Bendrovės vidine bei išorine aplinka, istoriniais rizikų vertinimo ir jų valdymo priemonių įgyvendinimo stebėsenos rezultatais, nustato Rizikų valdymo proceso dalyvius, apimtis ir rizikų vertinimo kriterijus;
 - 4.2.2. reguliariai identifikuoja analizuoja ir vertina rizikas;
 - 4.2.3. įvertintas rizikas prioretizuoja pagal jų lygį ir reikšmę Bendrovei;
 - 4.2.4. prioritetinių rizikų valdymui sudaro reikalingų priemonių planą;
 - 4.2.5. vykdo nuolatinę nustatytų rizikų ir rizikų valdymo priemonių plano įgyvendinimo stebėseną;
 - 4.2.6. nustatytų rizikų ir rizikų valdymo priemonių plano įgyvendinimo stebėsenos rezultatus reguliariai teikia susipažinti Bendrovės vadovui, valdybai, stebėtojų tarybai ir (ar) audito komitetui pagal kiekvieno iš jų kompetenciją. DB ir PLDB stebėsenos rezultatus peržiūrai taip pat teikia EPSO-G rizikų valdymo ir prevencijos funkciniam padaliniiui.
- 4.3. DB ir PLDB atsakingi darbuotojai Grupės bendrovių vidinės komunikacijos kanalais tarpusavyje ir su EPSO-G rizikų valdymo ir prevencijos funkcinio padalinio darbuotojais reguliariai ir operatyviai dalinasi informacija apie svarbius pasikeitimus, įvykius ir kita aktualia su Bendrovės veikla susijusia informacija, kuri taip pat turi įtakos vertinant Bendrovės rizikas ir jų valdymą.

5. Rizikų valdymo proceso dalyviai ir jų atsakomybės

- 5.1. Politikos 5.2 punkte nustatant rizikų valdyme dalyvaujančių EPSO-G Kolegialių organų atsakomybes, atsižvelgiama į tai, kad:
- 5.1.1. EPSO-G stebėtojų taryba bei audito komitetas, veikdami, kaip Grupės bendrovių stebėtojų taryba bei audito komitetas, dalyvauja ne tik atliekant EPSO-G rizikų valdymo stebėseną ir priežiūrą, tačiau ir kiekvienos iš Bendrovių rizikų valdymo stebėseną ir priežiūrą;
 - 5.1.2. EPSO-G valdyba dalyvauja EPSO-G rizikų valdyme, o taip pat, atsižvelgiant į tai, jog EPSO-G valdyba yra atsakinga už organizacinį ir sisteminį Grupės vystymą bei valdymą, EPSO-G valdyba vykdo Grupės lygio rizikų ir jų valdymo priemonių peržiūrą ir teikia rekomendacijas Bendrovėms dėl rizikų nustatymo, vertinimo ir efektyvesnio rizikų valdymo, tačiau tai nepaneigia kiekvienos Bendrovės valdybos savarankiškos atsakomybės už tos Bendrovės tinkamą rizikų valdymą.



1 paveikslas. Kolegialių organų atsakomybių schema

5.2. 1 Paveiksle pavaizduota apibendrinta Kolegialių organų atsakomybių schema. Žemiau esančioje lentelėje detaliau pateikiamos Rizikų valdymo proceso dalyvių atsakomybės:

Proceso dalyvis	Atsakomybės ²
EPSO-G stebėtojų taryba	<ul style="list-style-type: none"> - vertina Bendrovės valdymo organų gebėjimus suvaldyti Bendrovės ir Grupės lygio rizikas; - remiantis vidaus audito rezultatais ir kita jiems prieinama informacija, įsitikina, kad numatyto Rizikų valdymo proceso yra laikomasi; - teikia pastabas ir pasiūlymus dėl Rizikų valdymo proceso tobulinimo ir keitimo.
EPSO-G Audito komitetas	<ul style="list-style-type: none"> - veikia kaip patariamasis Stebėtojų tarybos organas visos Įmonių grupės veiklos rizikų valdymo srityje, be kita ko, atlikdamas dukterinių ir paskesnio lygio dukterinių bendrovių audito komiteto funkcijas veiklos rizikų valdymo srityje; - prižiūri, stebi, vertina ir teikia rekomendacijas dėl rizikų valdymo sistemos tobulinimo; - gautos ir susistemintos informacijos apie rizikų valdymą pagrindu teikia rekomendacijas Stebėtojų tarybai, o esant poreikiui – ir tiesiogiai visuotiniam akcininkų susirinkimui; - nusistatytu periodiškumu, bet ne rečiau kaip kartą per metus peržiūri rizikos valdymo sistemą siekiant nustatyti, kad pagrindinės rizikos (įskaitant riziką, susijusią su galiojančių įstatymų ir taisyklių laikymusi) yra tinkamai nustatytos, valdomos ir apie jas atskleidžiama informacija;

² Politikoje pateikiamos kompetencijos informaciniais tikslais. Detali kompetencija pateikiama įstatuose, veiklos nuostatuose ir kituose Bendrovių vidaus dokumentuose, kuriais turi būti vadovaujama nustatant konkrečias funkcijas ir atsakomybę.

Proceso dalyvis	Atsakomybės ²
Valdyba	<ul style="list-style-type: none"> - užtikrina, kad Bendrovėje vykdomas rizikų valdymas ir su juo susijusios priemonės atitinka Bendrovės strategiją, misiją, viziją ir vertybes; - skatina Bendrovę vadovautis Rizikų valdymo procesu ir integruoti jį į planavimo, sprendimų priėmimo ir kontrolės procesus; - skatina atvirą ir nuolatinę Bendrovės komunikaciją su valdyba apie Rizikas ir jų valdymą, ypač apie naujai atsirandančias Rizikas, kurių poveikį ir pasireiškimo tikimybę nustatyti sudėtinga; - teiraujasi Bendrovės apie bet kurias pasireiškiančias rizikas Bendrovės veikloje ir jų valdymo priemones siekiant įsitikinti Bendrovės gebėjimais suvaldyti rizikas; - skatina Bendrovę įvertinti galimas Rizikas prieš priimant sprendimus; - atkreipia dėmesį į galimą darbuotojų šališkumą vertinant Rizikas, kylantį dėl jų įsitikinimų ar susikoncentravimo į vieną veiklos sritį; - tvirtina Rizikų valdymo priemonių planą įsitikinę, kad jis atitinka Bendrovės ilgalaikius tikslus; - peržiūri ir įvertina pagrindines Bendrovės rizikas ir vykstančius pokyčius verslo aplinkoje; - inicijuoja neeilinius Rizikų valdymo priemonių aptarimus įvykus materialiams pokyčiams Bendrovės viduje ar išorėje; - siekia įsitikinti, kad Bendrovės vadovas ir darbuotojai turi pakankamus įrankius identifikuoti, vertinti, prioretizuoti Rizikas ir jų valdymo priemones bei jomis naudojasi; - renka informaciją iš trečiųjų šalių, pvz. auditorių, apie suvokimą ir prielaidas valdant Rizikas Bendrovėje; - EPSO-G valdyba, būdama atsakinga už organizacinę ir sisteminių Grupės vystymą ir valdymą Grupės lygiu, taip pat atlieka: <ul style="list-style-type: none"> o Grupės lygio rizikų ir jų valdymo priemonių sąrašo peržiūrą; o Grupės lygio rizikų stebėsenos ir jų valdymo priemonių įgyvendinimo ataskaitų peržiūrą; o rekomendacijų Bendrovėms dėl efektyvesnio rizikų valdymo teikimą.
Bendrovės vadovas	<ul style="list-style-type: none"> - formuoja Bendrovės rizikų valdymo vertybes, darbuotojų rezultatų lūkesčius ir darbuotojų atsakomybes; - vertina alternatyvius būdus pasiekti strategijos tikslus pagal Bendrovės išteklius ir rizikos apetitą; - skatina darbuotojus valdyti Rizikas Bendrovėje ir atvirai bei ryžtingai komunikuoti apie jas; - formuoja Rizikų valdymo sistemos įgyvendinimą ir tobulinimą bei deleguoja šią atsakomybę atsakingiems asmenims skirtinguose Bendrovės lygiuose; - skatina Bendrovės darbuotojus vadovautis Rizikų valdymo procesu ir nustatytais principais; - teikia siūlymus dėl Rizikų valdymo proceso tobulinimo ir įgyvendinimo.
Už Rizikų valdymą atsakingi darbuotojai	<ul style="list-style-type: none"> - koordinuoja Rizikų valdymo proceso įgyvendinimą Bendrovės lygiu; - rengia, tobulina ir koordinuoja Rizikų identifikavimo ir vertinimo procesus; - apibendrina Bendrovės Rizikų valdymo priemonių planus gautus iš Rizikų savininkų; - prioretizuoja Rizikų valdymo priemones; - teikia konsultacijas Rizikų valdymo klausimais Bendrovės valdymo organams ir darbuotojams; - paruošia Bendrovės Rizikų valdymo priemonių planą ir Rizikų portfelį; - dalyvauja Rizikų valdymo priemonių ir Rizikų stebėsenoje Bendrovėje; - komunikuoja su Rizikų savininkais, Bendrovės valdymo organais apie Bendrovėje esančias rizikas ir būtinas priemones joms valdyti.
EPSO-G rizikų valdymo ir prevencijos funkcinis padalinys	<ul style="list-style-type: none"> - atlieka už Rizikų valdymą atsakingų darbuotojų funkcijas EPSO-G; - apibendrina gautą informaciją iš DB ir PLDB apie jose nustatytas Rizikas, jų vertinimą, prioretizavimą, Rizikų valdymo priemonių plano sudarymą bei ruošia Grupės lygio rizikų ir jų valdymo priemonių sąrašą, šių rizikų stebėsenos ir valdymo priemonių plano įgyvendinimo ataskaitas EPSO-G valdybai; - padeda Kolegaliams organams vykdyti Grupės rizikų valdymą ir stebėseną; - rengia Grupės rizikų valdymo politiką; - teikia pasiūlymus dėl Grupės rizikų valdymo sistemos principų; - dalyvauja Rizikos valdymo procese Grupės lygiu ir, esant poreikiui, teikia konsultacijas Bendrovėms Rizikų valdymo klausimais pagal poreikį.

Proceso dalyvis	Atsakomybės²
Rizikų savininkas	<ul style="list-style-type: none"> - dalyvauja Rizikų valdymo procese nustatant ir analizuojant rizikas; - siūlo Rizikų valdymo priemones; - nuolat stebi identifikuotų rizikų PRR; - identifikuoja naujas Rizikas.
Už rizikų valdymo priemonių įgyvendinimą atsakingi asmenys³	<ul style="list-style-type: none"> - įgyvendina Rizikų valdymo priemonių planą; - teikia ataskaitas apie Rizikų valdymo priemonių plano įgyvendinimo procesą; - identifikuoja naujas Rizikas.
Vidaus audito funkcinis padalinys	<ul style="list-style-type: none"> - Atlieka centralizuotą Grupėje taikomą Rizikų valdymo sistemos ir atskirų priemonių veiksmingumo vidaus auditą, taip pat teikia išvadas dėl jų rezultatyvumo.

5.3. EPSO-G, įgyvendindama savo kaip Grupės patronuojančios bendrovės funkcijas, be aukščiau šiame skyriuje nurodytų atskirų EPSO-G valdymo ir stebėsenos organų ir padalinių atliekamų funkcijų taip pat gali organizuoti mokymus Grupės bendrovėms Rizikų valdymo ir kitais su Grupe ir Grupės bendrovių veikla susijusiais klausimais.

³ Dažnai sutampa su Rizikų savininku